

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรี ตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

A Study of Factors Affecting Drug Store Assessment Results in Phetchaburi Province based on Good Pharmacy Practice

พงศ์พิสิฐ นานานุกูล¹

Pongpist Nananukool¹

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรีตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 102 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และบันทึกการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน ระหว่างเดือนมิถุนายน 2565 ถึง กรกฎาคม 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรีตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนโดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า หมวดที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหมวดที่ 2 อุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 92.39 ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 89.30 ปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรีตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน คือ เพศ อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรสของผู้รับอนุญาต ประเภทร้านขายยา จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ อำเภอที่ตั้งร้านขายยา ความเป็นเจ้าของอาคาร และระยะเวลาในการประกอบกิจการ ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความพึงพอใจในบริการคือ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการ หากมีการศึกษาวิจัยปัจจัยเชิงลึกอื่นเพิ่มเติมโดยเฉพาะในร้านขายยาที่มีผลการประเมินต่ำ หรือไม่ผ่านการประเมิน และกำหนดแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงร้านขายยา เมื่อร้านขายยาได้ดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงตามแนวทางแล้ว จึงดำเนินการประเมินเพื่อให้คะแนนประเมินของร้านขายยาเพิ่มมากขึ้น ประชาชนก็จะได้รับการบริการจากร้านขายยาที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: ร้านขายยา, เกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

¹ เภสัชกรชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

¹ Specialized Pharmacist Phetchaburi Provincial Public Health Office

E-mail: p_nananukool@hotmail.com

Abstract

This cross-sectional descriptive study aim was to examine drug store assessment results in Phetchaburi Province, including the factors affecting assessment results, based on Good Pharmacy Practice. The samples, collected from June to July 2022, covered 102 modern drug stores in Phetchaburi Province. Structured questionnaires and Good Pharmacy Practice Assessment Record were used for data collection. Statistics employed in this study were descriptive statistics, including percentage, average, and standard deviation. Factors which affect the assessment results of drug stores in Phetchaburi were examined by Good Pharmacy Practice, using chi-square. The level of significance was set at 0.05. According to the assessment results, category 2 Equipment got the highest score with 92.39 percent, and the total assessment results earned 88.30 percent. Factors that affected drug store assessment results in Phetchaburi Province were sex, occupation, monthly income, marital status, drug store type, open hours, district, building ownership, and operation period. Age, education, and the number of pharmacists have no influence on the assessment results. If there are further research studies on other depth factors, especially in low-performing pharmacies or the ones that did not pass the assessment, and setting development guidelines to improve drug stores, when drug stores had developed according to the practice, another assessment would be held for more scores. People will also receive services from qualified drug stores.

Keyword: Drug Store, Good Pharmacy Practice

บทนำ

ร้านยาเป็นหน่วยหนึ่งของระบบสุขภาพที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ด้านการกระจายยาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญเปรียบเสมือนเป็น “ที่พึ่งด้านสุขภาพของชุมชน” เป็นทางเลือกหนึ่งของประชาชนในการใช้บริการเมื่อมีอาการหรือเจ็บป่วยเบื้องต้น (Common Illness) นอกจากนี้ ร้านยายังเป็นแหล่งที่สามารถให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพตนเอง การแนะนำและส่งต่อไปยังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสม ประเทศไทยมีร้านยาจำนวนมาก และกระจายในเขตต่าง ๆ ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ในประเทศไทยมีจำนวน 16,053 ร้าน โดยเขตสุขภาพที่ 13 ซึ่งเป็นพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร มีร้านยามากที่สุด (4,774 ร้าน) คิดเป็นร้อยละ 29.74 ของจำนวนทั้งประเทศ ในส่วนภูมิภาคพบว่าเขตสุขภาพที่ 4 มีร้านยามากที่สุด (1,780 ร้าน) คิดเป็นร้อยละ 11.09 และเขตสุขภาพที่ 3 มีจำนวนร้านยาน้อยที่สุด (333 ร้าน) คิดเป็นร้อยละ 2.07 เมื่อดูจำนวนร้านยารายจังหวัด พบว่าจำนวนร้านยา มากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร (4,774 ร้าน) คิดเป็นร้อยละ 29.74 ⁽¹⁾ ในส่วนภูมิภาคพบว่าจังหวัดเพชรบุรี มีจำนวนร้านขายยาแผนปัจจุบัน 102 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 5.98 ⁽²⁾ ร้านยาถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบสาธารณสุขส่วนใหญ่ร้านยาจะเปิดบริการช่วงเวลายาวและเปิดทุกวัน ยกเว้นบางร้าน อาจเลือกปิดเป็นบางวัน ประชาชนจึงเข้าถึงบริการได้ง่าย ประกอบกับร้านยาเป็นหน่วยหนึ่งในภาคเอกชน การบริหารจัดการหรือการดำเนินการต่าง ๆ จึงสามารถช่วย

ประหยัดงบประมาณการคลังของรัฐในการดูแลสุขภาพของคนไทยซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นมาโดยตลอดได้ ⁽³⁾

ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการขออนุญาต และการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. 2556 ⁽⁴⁾ สาระสำคัญที่เพิ่มเติมจากกฎกระทรวงฉบับเดิมที่สำคัญคือ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขในการต่ออายุใบอนุญาต โดยนำเรื่องการผ่านการตรวจประเมิน วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน และประวัติการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยยา มาใช้ประกอบการพิจารณาเพื่อต่ออายุ สำหรับ “หลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน: Good Pharmacy Practice (GPP)” โดยร้านขายยาแผนปัจจุบันทุกประเภท ได้แก่ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.1) ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสำเร็จที่ไม่ใช่ยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ (ข.ย.2) ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสำเร็จสำหรับสัตว์ (ข.ย.3) และร้านขายส่งยาแผนปัจจุบัน (ข.ย.4) จะต้องปฏิบัติตาม และจะต้องผ่านการประเมิน GPP ดังกล่าวเพื่อให้สามารถต่ออายุใบอนุญาตได้ โดยการบังคับนี้จะส่งผลทันทีกับร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตหลังจากวันที่กฎกระทรวงฯ มีผลบังคับ คือ ร้าน ขายยาแผนปัจจุบันทุกประเภทที่ได้รับอนุญาตตั้งแต่วันที่ 25 มิถุนายน 2557 เป็นต้นไป สำหรับร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตก่อนหน้านี้จะมีเวลาผ่อนผันในช่วงไม่เกิน 8 ปี นับแต่วันที่กฎกระทรวงมีผลบังคับ ⁽⁵⁾

สำหรับในปี 2562 รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขได้มีการนำร้านขายยาเข้าร่วมเป็นหน่วยบริการในระบบบริการสาธารณสุข เพื่อลด

ความแออัดในการที่ผู้ป่วยไปเข้าคิวรอรับยาที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน โครงการดังกล่าวน่าร้องโดยเลือกร้านยาที่เป็นร้านยาคุณภาพ หรือร้านขายยาที่ผ่านตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ทั้งนี้จังหวัดเพชรบุรีได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่อง⁽⁶⁾ ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีของร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรีที่จะมีส่วนร่วมในการให้บริการประชาชน ทำให้ร้านยามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รวมถึงเภสัชกรได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพเภสัชกรรมมากขึ้น แต่ยังพบว่ามียาขายยาที่ยังไม่สามารถ พัฒนาร้านของตนให้ผ่านเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนได้ ทำให้ร้านขายยาไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ ซึ่งการที่ร้านขายยาจะผ่านเกณฑ์การประเมินได้อาจมีปัจจัยทั้งในส่วนบุคคล หรือสภาพแวดล้อม ที่อาจมีผลต่อการพัฒนาร้านขายยา ผู้รับอนุญาตอาจดำเนินการปรับปรุงปัจจัยนั้น ๆ เพื่อส่งผลให้ผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรีตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ทั้งในส่วนปัจจัยด้านบุคคลของผู้รับอนุญาต เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพอื่น สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ประเภทของร้านขายยา อำเภอที่ตั้ง ความเป็นเจ้าของกิจการ จำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการ เป็นต้น อันจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาร้านขายยาแผนปัจจุบันในการปฏิบัติตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน เพื่อเป็นร้านยาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรี ตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรี ตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับอนุญาตร้านขายยาแผนปัจจุบันต้องปฏิบัติตาม และผู้รับอนุญาตขายยาในจังหวัดเพชรบุรี มีความแตกต่างของปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัย อันจะส่งผลให้ผลการประเมินตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนไม่เหมือนกัน

สถานที่และระยะเวลาศึกษาวิจัย

ขอบเขตในการศึกษา (Scope of the Study)

การศึกษาปัจจัยของผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันในจังหวัดเพชรบุรี ที่มีผลต่อผลการประเมินตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

ศึกษาผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดเพชรบุรี รวม 102 แห่ง ได้แก่ อำเภอเมือง 43 แห่ง อำเภอท่ายาง 12 แห่ง อำเภอเขาย้อย 11 แห่ง อำเภอแก่งกระจาน 2 แห่ง อำเภอชะอำ 22 แห่ง อำเภอบ้านลาด 6 แห่ง และอำเภอบ้านแหลม 6 แห่ง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยที่มี

ผลต่อผลการประเมินร้านขายยาตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน โดยปัจจัยที่นำมาศึกษามีดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับ

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพอื่น รายได้สถานภาพสมรส ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ประเภทร้านขายยา จำนวนชั่วโมงเปิดทำการ อำเภอที่ตั้งร้านขายยา ความเป็นเจ้าของอาคาร และจำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการ

3. ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรีตามเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน- กรกฎาคม 2565

รูปแบบและวิธีการวิจัย (Research Design and Methodology)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางเพื่อศึกษาผลการประเมินและปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมิน ร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรี ตามหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

ประชากร

ประชากรในการศึกษานี้ คือผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน ในจังหวัดเพชรบุรีรวม 102 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยการประมาณค่าสัดส่วนจากประชากรขนาดเล็ก โดยวิธีของเครซี มอร์แกน⁽⁷⁾

$$n = \frac{x^2 N p (1 - p)}{e^2 (N - 1) + x^2 p (1 - p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

x = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($x = 3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด $p = 0.5$)

แทนค่า $n = (3.841)(102)(0.5)(0.5) / (0.05)(0.05)(102-1) + (3.841)(0.5)(0.5)$ $n = 81$ จากจำนวนประชากร 102 ร้าน คำนวณด้วยวิธีของเครซี มอร์แกน เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนและประชากรมีความแตกต่างกัน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 81 ร้าน จากนั้น กระจายกลุ่มตัวอย่างคำนวณตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่ม โดยแบ่งประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง คือ ร้านขายยาที่มีผู้รับอนุญาตกับเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการคนละคน กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มที่มีเภสัชกรเป็นทั้งผู้รับอนุญาตและผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการ และกลุ่มที่สาม คือ กลุ่มแฟรนไชส์

การสุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะสุ่มเลือกจากประชากรโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามเลขที่ใบอนุญาต

ตารางที่ 1 คัดเลือกตามสัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่ม

ประชากรทั้งหมด 102 ร้าน		
แฟรนไชส์	เก็ชกรกับผู้นับอนุญาตคนเดียวกัน	เก็ชกรกับผู้นับอนุญาตคนละคน
15	57	30
กลุ่มตัวอย่าง 81 ตัวอย่าง		
12	45	24

เครื่องมือในการวิจัย (Research Instrument)

ในการศึกษาวิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็น

1. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพอื่น รายได้สถานภาพสมรส ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ประเภทร้านขายยา จำนวนชั่วโมงเปิดทำการ อำเภอที่ตั้งร้านขายยา ความเป็นเจ้าของอาคาร และจำนวนเก็ชกรที่ปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นข้อความและกาเครื่องหมายเลือก ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาคำถาม (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ IOC = 1.00

2. บันทึกการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ในสถานที่ ขายยาแผนปัจจุบัน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในสถานที่ ขายยาแผนปัจจุบัน ตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557

นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแล้ว และบันทึกการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนไปทดสอบก่อน (Pre-Test) กับผู้นับอนุญาตขายยา

ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามและนำผลการประเมินตามบันทึกการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนในแต่ละหมวดที่ประเมิน ไปแบ่งกลุ่มคะแนนเพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของครอนบาค ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

มาตรวัดผลการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน หมวดที่ 1 สถานที่ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964

มาตรวัดผลการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน หมวดที่ 2 อุปกรณ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.922

มาตรวัดผลการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน หมวดที่ 3 บุคลากร ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.935

มาตรวัดผลการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.920

มาตรวัดผลการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธี

ปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.928

มาตรวัดผลการประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน เฉลี่ยรวมได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.917

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้อาสาสมัครจากเจ้าหน้าที่ในกลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค ก่อนเก็บข้อมูลได้มีการอบรมอาสาสมัคร ให้เข้าใจในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นอาสาสมัครสัมภาษณ์ผู้รับอนุญาตแต่ละราย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่และให้ทราบลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอในรูปของการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามเพื่อทดสอบสมมติฐานคือ ไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยนำผลการประเมินของร้านขายยาแต่ละแห่ง มาจัดกลุ่มคะแนนผลการประเมินเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 คะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 70, กลุ่ม 2 ระดับคะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 70 ถึง 79.99, กลุ่ม 3 ระดับคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ถึง 89.99, กลุ่ม 4 ระดับคะแนนตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS ต่อไป

จริยธรรมการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ความเสี่ยงด้านร่างกายที่อาจเกิดขึ้นและวิธีการป้องกันแก้ไข

ความเสี่ยงด้านร่างกายต่ำมาก ซึ่งผู้วิจัยมีการแก้ไขโดยการแนะนำตัวและแจ้งสถานที่ติดต่อกรณีเกิดปัญหาด้านร่างกาย

ความเสี่ยงด้านจิตใจที่อาจเกิดขึ้นและวิธีการป้องกันแก้ไข

อาสาสมัครวิจัยอาจมีความวิตกกังวลในคำถามบางข้อ และอาจรู้สึกอึดอัดที่รบกวนเวลาส่วนตัว ผู้วิจัยมีการป้องกันแก้ไขโดยการแจ้งกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระยะเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสัมภาษณ์ (10 นาที) และประโยชน์โดยรวมที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะใช้ผลการวิจัยในการพัฒนาแนวทางการสนับสนุนร้านขายยาให้ผ่านการประเมินได้อย่างมีคุณภาพ

ความเสี่ยงด้านสังคมที่อาจเกิดขึ้นและวิธีการป้องกันแก้ไข

อาสาสมัครวิจัยอาจรู้สึกไม่ปลอดภัยในการให้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ระดับการศึกษา รายได้ ฯลฯ ผู้วิจัยแก้ไขโดยการแจ้งถึงการรักษาความลับของข้อมูล การรายงานผลการวิจัยที่รายงานในภาพรวม ไม่ระบุชื่อและตำแหน่งที่อยู่ของร้านขายยา ซึ่งให้สิทธิ์ผู้เข้าถึงข้อมูลเฉพาะผู้วิจัยเท่านั้น และลบทำลายข้อมูลดิบทั้งหมดหลังจากการเขียนรายงานการวิจัยเสร็จสิ้นภายใน 1 ปี

ความเสี่ยงด้านกฎหมาย/ด้านอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและการป้องกันแก้ไข

อาสาสมัครวิจัยมีสิทธิในการตัดสินใจอย่างอิสระในการตอบแบบสัมภาษณ์ และบอกเลิกการให้ข้อมูลได้ทุกเมื่อ โดยไม่มีผลใด ๆ ต่อการตรวจประเมินร้านขายยา และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครวิจัย

ประเด็นเกี่ยวกับความลับ

ไม่มีเนื่องจากไม่มีข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลผลการประเมินร้านขายยาที่สามารถระบุตัวตนของอาสาสมัครวิจัย และทำลายข้อมูลหลังจากเสร็จสิ้นการศึกษาวิจัยภายใน 6 เดือน

ผลการวิจัย (Result)

ผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันที่ได้ทำการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.0 อายุผู้รับอนุญาตขายยา เฉลี่ยอายุ 44.32 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.28570 อายุน้อยที่สุด 27 ปี และอายุมากที่สุด 78 ปี ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.8 ระดับการศึกษาของผู้รับอนุญาต ส่วนใหญ่จบ

การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 84.0 ผู้รับอนุญาตขายยาส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพอื่น คิดเป็นร้อยละ 51.9 โดยเฉลี่ยมีรายได้ต่อเดือน 82,129.63 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 80,875.20393 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 35.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.8 ประเภทร้านขายยาส่วนใหญ่เป็นร้านที่มีเภสัชกรเป็นผู้รับอนุญาต คิดเป็นร้อยละ 54.3 จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการเฉลี่ย 8.06 ชั่วโมงต่อวัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.23776 ส่วนใหญ่จะเปิดร้านมากกว่า 10 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 38.3 อำเภอที่มีร้านขายยามากที่สุดคืออำเภอเมือง คิดเป็นร้อยละ 34.6 ผู้รับอนุญาตขายยาส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอาคาร คิดเป็นร้อยละ 58.0 ส่วนใหญ่จะมีเภสัชกรปฏิบัติการ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 96.3 ระยะเวลาที่ประกอบกิจการร้านขายยามาแล้วเฉลี่ย 9.78 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.36062 ส่วนใหญ่จะประกอบกิจการมาแล้วมากกว่า 9 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 40.7

ตารางที่ 2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	SD
เพศ			
ชาย	37.0		
หญิง	63.0		
อายุ			
		44.32	10.28570
ไม่เกิน 30 ปี	2.5		
30 – 39 ปี	30.9		
40 – 49 ปี	35.8		
50 – 59 ปี	24.7		
60 ปี ขึ้นไป	6.2		

ตารางที่ 2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	SD
ระดับการศึกษา			
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.2		
อนุปริญญา/ปวส.	1.2		
ปริญญาตรี	84.0		
สูงกว่าปริญญาตรี	13.6		
อาชีพอื่น			
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	51.9		
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	23.5		
รับราชการ	24.7		
รายได้ต่อเดือน		82,129.63	80,875.20393
ไม่เกิน 49,999 บาท	30.9		
50,000 – 99,999 บาท	33.3		
100,000 บาท ขึ้นไป	35.8		
สถานภาพสมรส			
โสด	42.0		
สมรส	56.8		
หย่าร้าง	1.2		
ประเภทร้านขายยา			
เป็นร้านขายยาที่มีหลายสาขา	14.8		
ผู้รับอนุญาตเป็นเภสัชกร	54.3		
ผู้รับอนุญาตไม่ใช่เภสัชกร	30.9		
จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ		8.06	4.23776
น้อยกว่า 5 ชั่วโมง	34.6		
5 – 9 ชั่วโมง	27.2		
มากกว่า 10 ชั่วโมง	38.3		

ตารางที่ 2 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้รับอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน (ต่อ)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	SD
อำเภอที่ตั้งร้านขายยา			
เมือง	34.6		
ท่าช้าง	12.3		
ชะอำ	19.8		
บ้านแหลม	11.1		
บ้านลาด	6.2		
เขาย้อย	13.6		
แก่งกระจาน	2.5		
ความเป็นเจ้าของอาคาร			
เป็นเจ้าของอาคาร	58.0		
ไม่ได้เป็นเจ้าของอาคาร	42.0		
จำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการ			
1 คน	96.3		
มากกว่า 1 คน	3.7		
ระยะเวลาในการประกอบกิจการมา			
		9.78	8.36062
น้อยกว่า 5 ปี	35.8		
5 – 9 ปี	23.5		
มากกว่า 9 ปีขึ้นไป	40.7		

ผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน

หมวด	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย
หมวดที่ 1 สถานที่	100	89.6763
หมวดที่ 2 อุปกรณ์	100	92.3869
หมวดที่ 3 บุคลากร	100	90.6069
หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา	100	85.1669
หมวดที่ 5 การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน	100	87.7354
ร้อยละเฉลี่ยรวม	100	89.2989

ค่าเฉลี่ยผลการประเมินในแต่ละหมวด อยู่ใน
ระดับที่เกินร้อยละ 80 ทั้งสิ้น หมวดที่พบว่ามีค่าเฉลี่ย
สูงสุด คือ หมวดที่ 2 อุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 92.3869

ต่ำสุด คือ หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา คิดเป็น
ร้อยละ 85.1669 ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด คิดเป็น
ร้อยละ 89.2989

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน จำแนกตามปัจจัยที่ทำการศึกษา

ปัจจัย	เกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน						
		สถานที่	อุปกรณ์	บุคลากร	การควบคุมคุณภาพยา	การปฏิบัติตาม GPP	ร้อยละเฉลี่ยรวม
เพศ	Chi-Square	4.842	4.892	4.479	8.687	3.624	12.123
	Sig	0.184	0.180	0.214	0.034	0.305	0.007
อายุ	Chi-Square	18.368	8.081	16.010	16.995	12.575	16.813
	Sig	0.105	0.779	0.191	0.150	0.401	0.157
ระดับการศึกษา	Chi-Square	1.223	4.424	7.592	3.783	2.741	6.039
	Sig	0.999	0.881	0.576	0.925	0.974	0.736
อาชีพ	Chi-Square	4.766	5.072	8.776	5.743	12.191	13.998
	Sig	0.574	0.535	0.187	0.453	0.058	0.030
รายได้ต่อเดือน	Chi-Square	8.921	8.417	10.508	8.038	16.602	15.596
	Sig	0.178	0.209	0.105	0.235	0.011	0.016
สถานภาพสมรส	Chi-Square	6.106	9.738	6.036	17.730	12.868	10.310
	Sig	0.411	0.136	0.419	0.007	0.045	0.112
ประเภทร้านขายยา	Chi-Square	11.203	12.584	24.155	17.508	27.010	27.228
	Sig	0.082	0.050	0.000	0.008	0.000	0.000
จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ	Chi-Square	3.571	6.221	7.362	9.532	11.647	13.489
	Sig	0.735	0.399	0.289	0.146	0.070	0.036
อำเภอที่ตั้งร้านยา	Chi-Square	24.516	19.133	29.678	21.782	25.878	28.810
	Sig	0.139	0.384	0.041	0.242	0.103	0.051
ความเป็นเจ้าของอาคาร	Chi-Square	3.842	4.090	12.761	21.527	9.061	10.239
	Sig	0.279	0.252	0.005	0.000	0.028	0.017
จำนวนเภสัชกรที่ปฏิบัติการ	Chi-Square	3.439	1.780	0.721	1.534	4.911	2.077
	Sig	0.329	0.619	0.868	0.675	0.178	0.557
ระยะเวลาในการประกอบกิจการมาแล้ว	Chi-Square	8.151	4.706	5.729	11.802	13.370	7.162
	Sig	0.227	0.582	0.454	0.067	0.038	0.306

* ระดับนัยสำคัญทางสถิตินี้ต่ำกว่า 0.05

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Discussion and Conclusion)

การประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน เป็นการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด ในประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ในสถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา พ.ศ. 2557⁽⁴⁾ และการผ่านประเมินต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการผ่านการตรวจประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ข้อ 5⁽⁷⁾ คือ ไม่พบข้อบกพร่องที่เป็นข้อบกพร่องร้ายแรง (Critical Defect) และคะแนนเฉลี่ยในแต่ละหมวดต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยผลการประเมินในแต่ละหมวดอยู่ในระดับที่เกินร้อยละ 80 ทั้งสิ้น หมวดที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หมวดที่ 2 อุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 92.3869 ต่ำสุด คือ หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา คิดเป็นร้อยละ 85.1669 ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 89.2989

ปัจจัยที่ได้ทำการศึกษา จะเห็นได้ว่า ในแต่ละหมวดที่ดำเนินการประเมิน มีปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินแตกต่างกัน ปัจจัยเพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน หมวดที่ 4 การควบคุมคุณภาพยา และ ร้อยละของผลการประเมินเฉลี่ยรวม อาจเนื่องจากความแตกต่างของเพศที่มีความละเอียด ในการทำเอกสารที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เขมิกา กิตติพงศ์⁽⁸⁾ ปัจจัยรายได้ต่อเดือน อาชีพอื่น ๆ สถานภาพสมรส

เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ซึ่งร้านขายยาที่มีรายได้มากกว่า ย่อมมีศักยภาพในการปรับปรุงร้านตามเกณฑ์ได้ดีกว่า และการที่ผู้รับอนุญาตมีอาชีพอื่นนอกจากกิจการร้านขายยาเพียงอย่างเดียว ย่อมมีรายได้มากกว่า ส่วนสถานภาพสมรสในสังคมปัจจุบันที่คู่สมรสมักจะทำงานด้วยกันทั้งคู่ก็อาจทำให้ผู้รับอนุญาตที่มีสถานภาพสมรสมีรายได้ครอบคลุมมากกว่า ส่งผลต่อศักยภาพในการปรับปรุงร้านตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนเช่นเดียวกันสอดคล้องกับผลการวิจัยของณิษฐนันต์ ธรรมสุวรรณ⁽⁹⁾ ปัจจัยประเภทของร้านขายยาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนเกือบทุกหมวด ยกเว้น หมวดที่ 1 สถานที่ โดยเฉพาะร้านขายยาประเภทที่เภสัชกรเป็นผู้รับอนุญาตเอง ย่อมตระหนักถึงการปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ร้านขายยาประเภทเฟรนไชส์ส่วนใหญ่จะพยายามพัฒนาร้านให้ได้คุณภาพอยู่แล้วเพื่อให้ประชาชนมั่นใจในการใช้บริการในแต่ละสาขา สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุทธิณี เหลืองวงศ์⁽¹⁰⁾ ที่ศึกษาพบว่ามีความแตกต่างของประเภทร้านขายยาที่จะปฏิบัติตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ปัจจัยจำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ ระยะเวลาที่เปิดร้านยาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ซึ่งการที่ร้านขายยาเปิดกิจการมานานและมีจำนวนที่เปิดทำการในแต่ละวันหลาย ๆ ชั่วโมง ย่อมเป็นร้านขายยาที่มีรายได้มากกว่า และต้องพยายามปรับปรุงคุณภาพของ

ร้านขายยาตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน ให้สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเทพศักดิ์ อังคนวิศัลย์⁽¹¹⁾ ปัจจัยอำเภอที่ตั้ง ความเป็นเจ้าของกิจการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมินตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน โดยเฉพาะอำเภอที่อยู่ในเขตชุมชนหรือในเขตเมืองส่วนใหญ่จะเป็นร้านขายยาขนาดใหญ่ และยังเป็นเจ้าของอาคารที่เปิดกิจการด้วยแล้วย่อมต้องปรับปรุงร้านตามเกณฑ์การประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน เพื่อให้ร้านของตนสามารถประกอบกิจการต่อไปได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิรักษ์ วงศ์รัตนชัย และคณะ⁽¹²⁾

การดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ยังเป็นการเร่งรัดให้การประเมินร้านขายยาในจังหวัดเพชรบุรี มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผู้รับอนุญาตขายยาที่ได้รับการประเมินจะทราบข้อบกพร่องของตน เพื่อดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงพัฒนาร้านขายยาของตน ให้มีคะแนนผลการประเมินมากขึ้น อันจะส่งผลให้ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตในปี 2565 สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ในปี 2566 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเพศ อาชีพอื่น รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ประเภทร้านยา จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ อำเภอที่ตั้งร้านขายยา ความเป็นเจ้าของอาคาร และระยะเวลาในการประกอบกิจการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมิน ในแต่ละหมวดที่แตกต่างกัน บางปัจจัยเป็นปัจจัยที่ผู้รับอนุญาตสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงนั้นย่อมส่งผลต่อคะแนนผลการประเมินที่มากขึ้น เช่น การเพิ่มชั่วโมงที่เปิดทำการโดยจัดให้มีเภสัชกรมาปฏิบัติการที่ร้านตามจำนวนชั่วโมงที่เพิ่มขึ้น การตัดสินใจเข้าเป็นเจ้าของอาคารที่ตั้งร้านขายยา

ซึ่งปัจจัยนี้มีผลต่อผลการประเมิน 3 หมวด รวมถึงคะแนนเฉลี่ยรวมในทุกหมวด

ข้อเสนอแนะ

หากมีการศึกษาวิจัยปัจจัยเชิงลึกอื่นเพิ่มเติม โดยเฉพาะในร้านขายยาที่มีผลการประเมินต่ำหรือไม่ผ่านการประเมิน รวมทั้งนำปัจจัยที่มีผลเกณฑ์การประเมินจากการศึกษาในครั้งนี้ ไปศึกษาเพิ่มเติมให้ละเอียดมากขึ้น ทำให้ทราบว่า ต้องปรับปรุงปัจจัยในส่วนใดบ้าง เพื่อให้คะแนนดีขึ้น รวมทั้งร้านขายยาที่มาขออนุญาตใหม่ก็จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการประเมินตนเองก่อนตัดสินใจเปิดกิจการได้ คะแนนการประเมินจะมีผลต่อการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตในปี 2565 หากไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ประกาศกระทรวงกำหนด การกำหนดแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงร้านขายยาจากการดำเนินการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อผลการประเมิน รวมทั้งปัจจัยเชิงลึกอื่นเพิ่มเติม เมื่อร้านขายยาได้ดำเนินการพัฒนา ปรับปรุงตามแนวทางในช่วงเวลาที่กำหนดแล้ว จึงดำเนินการประเมินเพื่อให้คะแนนประเมินของร้านขายยาได้ คะแนนผลการประเมินเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้ประชาชนได้รับบริการจากร้านขายยาที่มีคุณภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.ธัญพร ชื่นกลิ่น ดร.ภก.ชูเกียรติ เพียรชนะ และ ดร.อุไรรัตน์ บุญแท้ ที่ได้ช่วยตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ของเครื่องมือวิจัย และให้คำชี้แนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณผู้ช่วยวิจัยทุกท่าน ที่ทำให้การศึกษามีความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัล. (2560). รายงานประจำปี 2559 สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี. (2565). สถิติสถานประกอบการด้านยาจังหวัดเพชรบุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 29 เมษายน 2565). [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2565]. แหล่งข้อมูล: <http://pbio.moph.go.th/upload/2022/04/202204291751316421.pdf>
3. สุมณ นิติการุญ และนิลวรรณ อยู่ภักดี. (2563). การกระจายร้านยากับความต้องการด้านสุขภาพในประเทศไทย. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 14(1), 71-87.
4. กฎกระทรวงการขออนุญาตและการออกใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๖. (27 ธันวาคม 2556). ราชกิจจานุเบกษา. 130(126ก). หน้า 1-7.
5. ทรงศักดิ์ วิมลกิตติพงษ์. (2561). หลักวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน (Good Pharmacy Practice :GPP) ตอนที่ 1. สืบค้น 24 สิงหาคม 2561, จาก http://newsser.fda.moph.go.th/advancepharmacy/2009/_file/201624163259.pdf
6. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2564). ผลการดำเนินงานการสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 6 เดือน ปีงบประมาณ 2564 (1 ตุลาคม 2562-31 มีนาคม 2564). [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2564]. แหล่งข้อมูล: https://www.nhso.go.th/operating_results/48.
7. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการผ่านการตรวจประเมินตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน. (27 พฤษภาคม 2559). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ. 133(123ง). หน้า 17.
8. เขมิกา กิตติพงษ์. (2558). ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทกรุงเทพธุรกิจบริการจำกัด สำนักงานใหญ่อาคารสุขุมวิท. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2(2), 51-62.
9. นิชนันท์ ธรรมสุวรรณ. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท กิฟส์เอ็มเอฟจี (ไทยแลนด์) จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
10. ศุทธิณี เหลือวงศ์. (2561). การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนามาตรฐานของร้านยาในจังหวัดอุดรธานี. วารสารเภสัชกรรมไทย, 10(1), 38.
11. เทพศักดิ์ อังคณาวิศัลย์. (2557). ความพร้อมของร้านขายยาแผนปัจจุบัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการปฏิบัติตาม (ร่าง) ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
12. อภิรักษ์ วงศ์รัตนชัย, เพชรกุลชล เตียวตระกูล, ปิยพร เงินทองเนียม, และสุนันทา คำทวี. (2550). ความคิดเห็นของผู้มารับบริการที่มีต่องานบริการของร้านยาคุณภาพในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์, 21(1), 55-66.



เอกสารอ้างอิง

13. Krejcie, R.v. & Morgan, W. (1970). Determining sample size for research activities. Educ Psychol Meas, 30(3), 607-9.
14. World Health Organization. (2011). Good Pharmacy Practice joint FIP/WHO Guidelines on GPP: Standards for quality of pharmacy services. Forty-fifth Report of the WHO Expert Committee on Specifications for Pharmaceutical Preparations. WHO Technical Report Series, 961, 310-323.